

30. Bicsérd, Falualja-dűlő
(Baranya megye) R, B

Az M6-56 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalának Baranya megyei szakaszán két részletben, 2001. április 10.–május 11. és október 8–18. között végeztünk terepbejárást. A területet a nyomvonalon 100-100 méteres sávban jártuk be, illetve adott esetben a lelőhely teljes kiterjedését meghatároztuk. A kijelölt terület 77,9%-át sikerült bejárni, a többi rész erdő, mocsár, gyep miatt járhatatlan volt.

Egy alacsony dombtetőn 50×50 méteres kiterjedésben szórvány cserepekkel jelzett őskori (Baden és mészbetétes kultúra) telepet regisztráltunk (49. lh.).

A leletek a Janus Pannonius Múzeum gyűjteményébe kerültek.

KÁRPÁTI GÁBOR

31. Bikács, Belső-sziget
(Tolna megye) Á

2001-ben a Tolna megye őskori és középkori várai című kutatási program keretében folytattam a légi felderítéseket, terepbejáráásokat. A munkához a Nemzeti Kulturális Alapprogram, az OTKA és az Ócsényi Repülőklub nyújtott anyagi segítséget.

A már korábban is kutatott 13. századi földvárát több alkalommal is fotóztam. Tavasszal, a búza zöld állapotában, amikor a világoszöld búzában sötétzöld csíkként mutatkozott az erődítés; a búza érett, aratás előtti állapotában, amikor az egykori sáncárokot a még éretlen, zöld növényzet jelezte. Decemberben, hóban jól látható a védett terület, valamint az erődítés É-i szakasza. Domborzatilag már csupán hóban figyelhető meg az erődítés, mivel a szántás következtében szinte teljesen ellapultak az egykori árkok, sáncok.

MIKLÓS ZSUZSA

32. Birján határa
(Baranya megye) R

Az M6-56 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalának Baranya megyei szakaszán két részletben, 2001. április 10.–május 11. és október 8–18. között végeztünk terepbejárást. A területet a nyomvonalon 100-100 méteres sávban jártuk be, illetve adott esetben a lelőhely teljes kiterjedését meghatároztuk. A kijelölt terület 77,9%-át sikerült bejárni, a többi rész erdő, mocsár, gyep miatt járhatatlan volt.

A Zártkert nevű határrészben és vele érintkezően a Lothárdhoz tartozó Grabina-dűlőben is egy-egy őskori (Baden) telep nyomát találtuk (46–47. lh.).

A leletek a Janus Pannonius Múzeum gyűjteményébe kerültek.

KÁRPÁTI GÁBOR

33. Bokor határa
(Nógrád megye) Ő, Á, Kú

2001. március 13. és 18. között a Nógrád Megyei Mú-

zeumok Igazgatósága felkérésére bejártuk a Zagyva-Cserhát-völgyi gázvezeték nyomvonalát.

A település északi határában, a faluból kivezető út hídjától nem messze, a tőle ÉK-re fekvő dombon helyezkedik el a kevés Árpád-kori kerámiával jelzett (10. sz.) lelőhely. A Csapások-dűlőtől 50 m-re keletre elhelyezkedő szántóföldön őskori és kora újkori cserepeket gyűjtöttünk (11. lh.).

Munkatársak: Majcher Tamás, Paszternák István régészek, Balogh András pécsi, Nagy Andrea, Pesti Krisztina budapesti egyetemi hallgatók, valamint Nagy Imre, Semperger Zoltán, Nyikus Diána. A leletek a Kubinyi Ferenc Múzeumba kerültek.

VADAY ANDREA

34. Boldogkőváralja, Vár
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk

A vár felső részét az 1963-ban indult ásatáskor teljes egészében – a sziklafelszínig – feltárták. Az ásató régész, K. Vigh Katalin munkáját 1966-ban a Herman Ottó Múzeum Évkönyvében publikálta. A helyreállítás során turistaszállót alakítottak itt ki, mely jelenleg nem üzemel, a vár helyreállított palotaszárnyában kiállítóterem van.

2001-ben az önkormányzat a Széchenyi-tervhez kapcsolódóan pályázni kívánt, ehhez volt szükség a várról kutatói véleményt adni, illetve az 1963-as kutatást – ott, ahol az megkívánja – kiegészíteni.

2001-ben a hegy oldalában korábban már ismert tároló vermet kitesztítettük a modern bemosódott törmeléktől.

A falak vakolatlan felületein, ahol az hozzáférhető volt, megfigyelést végeztem, amely részben kiegészíti a korábban már ismerteket.

A vár koronaszintjein és nyílásain jelentős 19. századi romantikus átépítés tapasztalható. Az akkori tulajdonosok a várat romantizálták és újból „használatba” vették.

Az írott és képi források alapján megállapítható volt, hogy a malombástyának nevezett épületrész egy L alakú palotaszárny része. Jelenleg toronyszerű alakja a vár romos állapotából fakad. A tömlőnek tekintett verem, legalábbis a legutolsó 17. századi periódusban tároló verem volt, a tömlő az említett L alakú palotaszárny földszintjén helyezkedett el, tetőszerkezet nem fedte.

A 2002. év során a meginduló újbóli helyreállítást és falrenoválást megelőzően további falkutatásra van szükség.

KOPPÁNY ANDRÁS

35. Borjád határa
(Baranya megye) Ő, R, LT, Ró

Az M6-56 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalának Baranya megyei szakaszán két részletben, 2001. április 10.–május 11. és október 8–18. között végeztünk terepbejárást.

A területet a nyomvonalon 100-100 méteres sávban jár-
tuk be, illetve adott esetben a lelőhely teljes kiterjedését
meghatároztuk. A kijelölt terület 77,9%-át sikerült bejárni,
a többi rész erdő, mocsár, gyeppel járhatatlan volt.

A falu közigazgatási határán belül két őskori, szór-
vány leletekkel jelzett lelőhelyet (36-37. lh.), valamint
egy több korszak (lengyeli kultúra, kelta, római kor) meg-
telepedését mutató telephelyet (58. lh.) találtunk.

A leletek a Janus Pannonius Múzeum gyűjteményé-
be kerültek.

KÁRPÁTI GÁBOR

36. Bóly határa

(Baranya megye) U, R, B, Ró

Az M6-56 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalának Ba-
ranya megyei szakaszán két részletben, 2001. április 10.–
május 11. és október 8-18. között végeztünk terepbejárást.
A területet a nyomvonalon 100-100 méteres sávban jár-
tuk be, illetve adott esetben a lelőhely teljes kiterjedését
meghatároztuk. A kijelölt terület 77,9%-át sikerült bejárni,
a többi rész erdő, mocsár, gyeppel járhatatlan volt.

A Békás nevű határrészben egy őskori (vonaldíszes,
lengyeli és mészbetétes kultúra) (33. lh.); az Aranydom-
bon két, főleg őskori (mészbetétes), szórványosan ró-
mai kori cserepekkel jelzett településnyomot találtunk
(34-35. lh.).

A leletek a Janus Pannonius Múzeum gyűjteményé-
be kerültek.

KÁRPÁTI GÁBOR

37. Budakalász határa

(Pest megye) B, LT, Á, Kk

2001 tavaszán az M0 autópálya nyomvonalán végeztünk
terepebejárást a Duna jobb partja és a 11. sz. főút közötti
szakaszon.

A Csajerszke nevű határrészben kis területen né-
hány jellegtelen bronzkori és középkori cserepet talál-
tunk. A lelőhely valószínűleg megegyezik a korábbról
ismert (MRT 7. k. 3/12. lh.) lelőhellyel.

Ettől a lelőhelytől DNy-ra kb. 500 m hosszan és 200 m
szélesen Árpád-kori, késő középkori és kelta cserepeket
gyűjtöttünk (3/24. sz. lh.). Legtöbb a fehér, keményre ége-
tett Árpád-kori töredék. Elég sok a jellegzetes kelta szürke
LTD periódusra jellemző, homokkal soványított, jól isza-
polt kerámia, és van néhány durvább kidolgozású, kavi-
csos anyagú töredék is. A leletek Ny felé ritkulnak.

A leletek a szentendrei Ferenczy Múzeumba kerül-
tek.

OTTOMÁNYI KATALIN

38. Budakalász, Zöld-barlang

(Pest megye) R, B, LT, Ró, N, Á, Kk

A Zöld-barlang a Nagy-Kevély K-i oldalában (367 m), a
Nagy-Kevély egyetlen magasan elhelyezkedő, rég felha-

gyott, kisebb mészkőfejtőtől kb. 100 m-re található. A
barlangászok 2001-ben végzett munkálatai során szin-
te ugyanazok a régészeti korszakok leletei kerültek nap-
világra, mint a közeli Mackó-barlangból. Ézsiás György
és barlangkutató társai az eddig régészetileg ismeretlen
lelőhely, a barlang egymástól kb. 10 m-re levő két bejá-
rata közül az egyik feltárását kezdték el.

A barlang bejáratainál és a környéken a felső réte-
get vastag, laza, kötőrmelékes, feketés-barna humusz al-
kotta, mely alatt vörös agyag volt. A felszínen gyűjtött
edénytöredékek nagy része a középső rézkor Ludanice
csoportjába, néhány oldaltöredék leginkább a bronzko-
ri vatyai kultúrába sorolható, elenyésző hányada a ke-
rámiának római, 13. századi illetve késő középkori. Az
ugyancsak a felszín közelében talált köpűs vas lándzsa-
hegy kelta. Egy ismeretlen rendeltetésű bronzlemez ős-
kori, vagy római kori. A barlang fülkéjének felső kitöl-
tési rétegében az őskori leletanyag már kevesebb, főleg
római kori és középkori cserepek fordultak elő. Egy-két
oldaltöredék talán népvándorlás kori, a legtöbb lelet 13.
századi (pl. egy kereszt fenékbélyeges szürke töredék).
A többi kerámia késő középkori, illetve 16-17. századi.
Az aknában gyűjtött néhány darab kerámia rézkori és
13. századi, két oldaltöredék Árpád-kori (10-11. sz.).

A régészeti leletek mellett az ember időnkénti je-
lenlétére a viszonylag nagyszámú embercsont, valamint
nagytestű háziállatok csontjai és az azokon található vá-
gásnyomok utalnak. A barlang csontleleteit dr. Kordos
László paleontológus (Magyar Állami Földtani Intézet)
dolgozta fel. A Zöld-barlang jelenlegi feltárási szintje
megfelelő arra, hogy a tanúfalak alapján a rétegeket szé-
pen elkülöníthessük, és azt a 2002-re tervezett munká-
latok során dokumentálhassuk.

REPISZKY TAMÁS

39. Budakeszi, Római katolikus templom

(Pest megye) Kö, Kú

2001. november 29-én járdaépítés közben a középkori
templom kerítésfala és a plébánia kerítése között egy
15. századi ház részletei kerültek elő. A ház téglalap alap-
rajzú volt, hozzávetőleg ÉK-DNy-i irányú hosszanti fa-
lai a plébánia kerítésfala alatt az udvar irányába futot-
tak. Belmérete kb. 1000×400 cm lehetett. Formátlan,
különböző méretű kövekből emelt, 70 cm szélességű fa-
lait fehér habarcsba rakták. Északnyugati fala mellett
kb. 15 cm vastagságban kavicsból, kőből rakott külső já-
rószintet találtunk, mely a tengerszint felett 231,16 m
magasságban húzódott. Belső, kb. 7-12 cm vastagságú
fehér, öntött, habarcsos járószintjét valamivel mélyeb-
ben (231,02 m) találtuk meg. Fölötte, kb. 40-50 cm ma-
gasságban, másodlagosan emberi csontmaradványokat
terítettek el a már romos házban. A csontréteget kb. 13
cm vastag újkori humuszréteg borította. Magát a plébá-
niához tartozó 1804-ben épült kerítésfalat (feliratos kő
a falban) az elbontott középkori házfalak felületére ala-
pozták.